

P a š n i k.

Vsaki učitelj, ki hoče v svojem stanu srečno in veselo živeti, si mora pred vsem prizadjeti, da ga ljudje ljubijo in spoštujejo. To pa on doseže, če se povsod prijazno in ljubeznjivo obnaša; ljubezin rodi nasprotno ljubezin in zaupanje. Učitelj naj se vedno izobražuje, da si prisvoji koristnih ved, ktere more potem rabiti pri vsaki priliki, pri otrocih ali odrasčenih. Učitelj mora biti zveden mož v vseh rečeh. On si ljubezen, spoštovanje in zaupanje tudi pridobiva, če zvesto in na tanko spolnuje svoje dolžnosti. Ako on svojo mladino prav odgoja, se starši kmali prepričajo, da je on njih neprecenljivi dobrotnik, ker otroci, lepo izrejeni, svoje starše bolj ljubijo, spoštujejo, jih raje vbogajo, jim pri opraviilih in delih pomagajo, in tudi k Bogu za nje radi molijo. Kadar dobro izrejeni otroci odrastejo, so učitelju za vse njegove nauke hvaležni, ga ljubijo in spoštujejo, kakor svojega naj večjega dobrotnika; so veseli, kadarkoli ga vidijo, se radi z njim pomenkovajo in ga radi za svet prašajo. Tudi si učitelj pridobuje ljubezen, spoštovanje in zaupanje srenjčanov, ako se vedno prizadeva, če je orglavec, da jih v cerkvi z lepo cerkveno godbo in petjem razveseljuje in za pobožnost vnema. Že samo lepo ime „učitelj“, če je ga je učitelj vreden, storí, da ga ljudje spoštujejo. Dragi bratje! ako se bomo prizadevali, da nas bodo ljudje ljubili in spoštovali, bomo tudi gotovo lahko srečno in z blagoslovom božjim delali na šolskem polji; naš trud in naše prizadevanje se ne bo zgubilo, kakor dim v zračni širjavi, ampak bode gotovo stoterni sad obrodilo, nam pa mirno in veselo vest delalo. Tako se bomo tudi veselo spominjali svojih mladih let in se tudi tolažili z boljšim plačilom v večnem raji.

M. Dobrepolski.

O boleznih, napakah in drugih škodljivih rečeh pri sadnih drevesih.

(Spisal A. Štamcar.)

(Dalje.)

IV. Smolika.

Smolika se zapazi, ako se na drevesnem deblu vidi, da je verhna koža nekako suhotna; z zakrivljenim perstom, s kazavcem, z nohtom poter kaj na kožo; če koža votlo poje, je smolika spodaj. Nahaja se naj raje pri drevesih, kjer je zemlja

prav zaperta, debela in gnojna. Take drevesa imajo po navadi preveč soka v sebi; ali pa, če drevesno perje gosence in drugi marčesi do čistega ali saj zelo pojedó, se ga smolika rada prime, ker nima soka nikamor spustiti, se nakopiči in zastane. Kakor hitro se kaj enakega zapazi, se mora koža in les odrežati; iz te rane izteče rumena voda; ta rana se zamaže s cepivnim voskom in se dobro obveže. Ta bolezen napada le košičine drevesa. Če je bolezen od pretolste zemlje, naj se ta odvzame in z drugo bolj pripravno nadomesti. Dobro bi pa tudi bilo korenje okoli takih dreves nasejati, ker ima globoke korenine, zelo v zemljo seže in veliko živeža iz nje potrebuje.

V. Sušica.

Sušica napada večidel drevesa, ki so vsajeni v suho, plitvo in slabo zemljo. Pokaže se na deblu semtertje v majhnih mestih, kakor pereči oginj; enoletne mladike se na koncih suše, listje in tudi sadje pred časom izpade, drevo začne rumeniti in se počasi posuši. Ta bolezen se ozdravi, če drevesu vso vnajno terdo kožo odpraviš, deblo potem čez in čez s slamo ali z mahom poviješ in večkrat to reč z vodo poškropiš. Ali pa, če se drevesu slaba zemlja odvzame, in se s pripravno, bolj tolsto, tečno in mokro zemljo nadomesti. Drevesa, ki jim zakožni červi, miši, mramorji in drugi merčesi korenine oglodajo, so za to bolezen posebno sprejetni; treba je, kolikor mogoče, to nesnago pokončati.

VI. Zlatenica, mišerba ali rumenica.

Zlatenica, ktera nasleduje iz koreninčinih boleznih, zapazi se, kadar na drevesu listje in enoletne rastlike rumeno barvo dobijo. Zlatenica vselej nasleduje: 1) kadar poljske podgane (kertice) in miši poleti, še raje pa v zimskem času pod snegom, koreninčinino olubje okoli in okoli do čistega oglodajo. V takem stanu se drevesu ne more nič več pomagati, k večjem, če se vtakne v kako dobro zemljo in okoli debela prav terdo zatlači, da si more koreninice še narediti; pri mladih 2, 3 ali 4 leta starih drevescih je to še lahko; pri bolj odrasčenih pa to ni več mogoče, in boljše je, če se drevo precej iz drevesnice ali verta zaluči, kakor pa če se še dalje z njim ukvarja. — 2) Drevo mišerbasto postane v zelo zatlačenih, zabiti, slabi, plitvi in nerodovitni zemlji, v kateri se koreninice in sisavke ne morejo dalje širiti in potrebnega živeža si pridobiti; temu se pa v okom

pride, če se okoli drevesa, še celó pod koreninicami vsa slaba nerodovitna zemlja odvzame in potrebi, namesti te pa staro cestno blato, ali pa že bolj trohljivi že kake dve leti stari živalski gnoj z dobro vertno zemljo namešani pridene, in drevo se bo zopet opomoglo. — 3) Zlatenica se rada dreves poloti, če se tikoma zasajenih dreves graben koplje, ter se koreninice in sisavke po nemarnosti sekajo, kar je za drevo zeló, posebno jablanam, škodljivo. — 4) Rumenica velikrat napada drevesa, če predolgo dežuje, ali pa, če dolgo časa neprenehoma vročina pritiska. Ko pa vreme vgodno postane, tudi drevje začne hitro okrevati.

VII. Trohljivi žlambor ali trohljivec.

Ta bolezen se nahaja že precej pri mladih drevescih, in več let terpi, akoravno drevo zraste zavoljo te bolezni tudi veliko, pa prav dolgo ne more shajati. To vsaki majhin otrok spozná, če drevo v sredi tako strohni, da votlo postane in se samo pri koži les še nekoliko derži, da je viditi, kakor korito, da tedaj tako drevo ne more biti zdravo. To pa pride od napčenega cepljenja. Posebno imajo kmetje to slabo navado, da že bolj odrasle drevesa cepijo, misleči, da majhino drevce še ni vgodno za cepljenje, da mora vsaj tako debelo biti, kot debeli ročnik; potem ga cepijo v sklad, kar je navadno prav kesno in slabo cepljenje. Ako se kot ročnik debeli divjak cepi, se vé, da se mora le v sklad ali za kožo, tedaj prideta na vsako stran že debelega divjaka, le dva prav pri kraji celó na kožo drobna cepiča, se primeta in zalijeta okoli kraja; ali sredni les divjakov vendar le ostane odrezan in suh, če se ravno okoli in okoli dobro zalije in zaraste, iz tega izhaja že pri mladih drevesih ta trohljivec. Tedaj bi bilo posebno priporočevati sadjorejcem in kmetom, da bi z nakladom cepili jabelka in hruške takrat, kadar so debeli, kakor pisavno pero. Pri nakladu se divjak in cepič tako zaraseta, les z lesom tako sklene, ostane dolgo zdrav in čverst, da se v štirih ali petih letih skoro več ne pozná, kje je bilo cepljeno. Žlamborjevцем se pa ne more nič več pomagati, kar je trohljivo in gnjilo, ostane tako; drevo pa še po več let rodi sadje, katero pa ni tako okusno, kakor sadje zdravega drevesa. Sramota je pa tudi za vsakega, naj bo kmet ali grajšak, še manj pa za sadjorejca, če take drevesa vse razcepljene, gobnate in razklane more gledati na svojem vertu.

VIII. M a h.

Ta kosmatin drevo nerodovitno stori, še celò sčasoma tudi umori, ker mu naj bolji sok izpije in zračni živež drevesu brani. Z mahom prerasčeno drevo se mora po deblu in vejah dobro ostergati. Pomlad po dežji že poprej dobro ostergano deblo in veje s skerhano metlo dobro dergaiti. Dobro je tudi na vsake tri leta spomlad, ko muževno začne prihajati z apnom pobeliti, ker to ves mah posuši, zalego gosene in merčesov pokonča, drevju mlado, gladko, zdravo kožo naredi, in k rodovitnosti veliko pomaga.

(Dalje prih.)

Novice.

Z Dunaja. Vstanovljeno je šolsko svetovavstvo. Izvoljenih je 74 svetovavcev, med katerimi je 36 Dunajčanov. Ogrji so jih dobili 13, Čehi 9, Benečanje 5, Galicijani 3, Štajarci in Moravani po 2, Tirolci, Erdeljci in Hrovatje pa po 1; druge dežele, med katerimi je tudi Kranjsko, Koroško in Primorje, pa niso dobile nobenega.

Iz belaške okolice. Rad bi bil „Tovaruš“ že večkrat kaj pisal, pa razne opravila so me do sedaj zadrževale. Zato danes nekoliko več. Naša dekanija (belaška) šteje na deželi 14 šol, med katerimi bi moglo biti 6 slovenskih, pa so le 4! Šolo v P — oskerbuje star učitelj, terd Nemeč, že mnogo let. Ko so leta 1861. naš prečast. gospod šolski nadzornik, dr. Močnik, med drugimi tudi to šolo obiskali, so hitro spoznali, da je tam treba slovenskega podučitelja. Še tisto leto je od sl. dežel. glavarstva okrajni gosposki došel dopis, da naj poskerbí, da se napravi še druga učilnica s plačo za podučitelja.*) Al nekemu oskerbniku se ni poljubilo (kakor sem slišal) v dosedajnem dosti prostornem in še praznem učilišču še eno sobo za drugo učilnico popraviti, in tako še dan danes ni tamkej slovenskega podučitelja, akoravno tudi uni učitelj, kazaje na svojo sivo brado, že želi, da bi se breme na njegovih starih ramah nekaj zlajšalo. Kje je tedaj pravi vzrok, da se lepa zapoved sl. dež. vlade do sedaj še ni vresničila? Jaz nočem tega uganjevati. — S tim letom se je prekrojila v naši dekanii učiteljska čitavnica, koja je bila že pred 2. leti vstanovljena. Pred je šel kak list po celi dekanii, kakih 8 milj v okrogu, od prvega do poslednjega družnika, tako da je navadno še le v 2 ali 3 mescih svoj tek končal! Zdaj je pa dekaniška bravna družba razdeljena v tri podružnice (mestne ne prištevam), ktere si po svoji volji šolske časnike naročujejo. Vsaki družnik (vstop je prost) plača na leto 2 gl. Gotovo malo! Ali kaplja h kaplji — potok, in združena moč več opravi. Vsaka podružnica ima 2 ali 3 časopise. V Belaku pa je učiteljska knjižnica, h kateri vsaka podružnica, kolikor ji naročnine ostane, donša, in s tim dobí vsakteri družnik pravico, da se more poslužiti že v knjižnico nakupljenih in darovanih knjig. Morebiti drugipot kaj več rečem, kako naj se vredijo ovake družbe in

*) Glej moj dopis v „Stimmen“. 2 zv. 1862, str. 118.